

РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ПАРАМЕТРИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ АГРАРНОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ PARAMETERS OF FUNCTIONING AND MANAGEMENT OF AGRICULTURAL RESOURCE POTENTIAL SYSTEM

УДК 332:338

Лисенко В.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
Харківський інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету
Хлопоніна-Гнатенко О.І.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства
імені П. Василенка
Плюшко А.В.
студент
Харківський інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету

У статті розглянуто параметри функціонування та управління системою аграрного ресурсного потенціалу. Виявлено, що емерджентний ефект системи ресурсного потенціалу аграрного виробництва полягає у забезпеченні сприятливих умов для сталого розвитку аграрного сектору економіки регіону (країни, підприємства). Розкрито, що необхідна науково зумовлена структурна визначеність ресурсного потенціалу аграрного виробництва – склад і просторове розміщення елементів, характер зв'язку між ними, рухливості елементів, їх резерв і взаємозамінність. Визначено, що управлінські впливи на систему ресурсного потенціалу аграрного виробництва на рівні держави, області, району, підприємства мають три основні аспекти: фактороутворюючий вплив, ресурсоутворюючий вплив та реалізація ресурсного потенціалу. Узагальнено, що життєвий цикл ресурсного потенціалу аграрного виробництва, як і будь-якої іншої системи, але, безумовно, з урахуванням його специфіки, включає в себе такі етапи: створення, функціонування і розвиток, руйнування і/або відтворення.

Ключові слова: ресурсний потенціал, аграрне виробництво, система, емерджентний ефект, управлінські впливи, відтворення.

В статье рассмотрены параметры функционирования и управления системой

аграрного ресурсного потенциала. Выявлено, что эмерджентный эффект системы ресурсного потенциала аграрного производства заключается в обеспечении благоприятных условий для устойчивого развития аграрного сектора экономики региона (страны, предприятия). Раскрыто, что необходимая научно обусловленная структурная определенность ресурсного потенциала аграрного производства – состав и пространственное размещение элементов, характер связи между ними, подвижность элементов, их резерв и взаимозаменяемость. Определено, что управленческие воздействия на систему ресурсного потенциала аграрного производства на уровне государства, области, района, предприятия имеют три основных аспекта: факторообразующее влияние, ресурсообразующее влияние и реализация ресурсного потенциала. Обобщено, что жизненный цикл ресурсного потенциала аграрного производства, как и любой другой системы, но, безусловно, с учетом его специфики, включает в себя следующие этапы: создание, функционирование и развитие, разрушение и/или воспроизводство.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, аграрное производство, система, эмерджентный эффект, управленческие влияния, воспроизводство.

In the article the parameters of functioning and management of the system of agrarian resource potential are considered. It is revealed that the emergent effect of the resource potential of agrarian production is to provide favorable conditions for the sustainable development of the agrarian sector of the economy of the region (country, enterprise). It is disclosed that the necessary structural determinacy of the resource potential of agrarian production is scientifically determined – the composition and spatial arrangement of elements, the nature of the connection between them, the mobility of the elements, their reserve and interchangeability. It has been determined that the managerial influence on the system of resource potential of agrarian production at the state, oblast, district, enterprise level has three main aspects: factor-forming influence, resource-generating influence and realization of resource potential. It is generalized that the life cycle of the resource potential of agrarian production, as well as any other system, but, of course, taking into account its specificity, includes the following stages: creation, operation and development, destruction and / or reproduction. It has been outlined that the management of the formation, development and implementation of agrarian resource potential is the constant determination and maintenance of the necessary balance between progressive systematization and the progressive factorization of its subsystems. The attachment of only one of these tendencies is knowingly destructive. On the one hand, the corresponding processes require management, and on the other hand, without proper freedom of action, there is no proper flexibility and stability. In addition, the possibility of managing the natural component of agricultural resource potential has natural constraints that determine the constraining conditions for other components of the agricultural potential of the agricultural sector. An important fact is the manifestation of the patterns of uneven development of various components of the investigated resource potential. It should be borne in mind both objective and subjective prerequisites. Therefore, their qualitative heterogeneity, and different controllability, and reproducibility, and unequal inertia, and social significance are manifested here.

Key words: resource potential, agrarian production, system, endangered effect, management impacts, reproduction.

Постановка проблеми. Ресурсний потенціал аграрного виробництва розглядається нами як складна, безперервно відтворювана система, елементами якої є всі його ресурсні компоненти (природний, трудовий, фінансовий, підприємницький, інформаційний, матеріально-технічний, технологічний, інституційний), а зв'язки між ними визначаються соціальними, економічними, політичними,

інфраструктурними та іншими чинниками, що зумовлюють функціонування і розвиток аграрної економіки.

Такий підхід означає, що ресурсний потенціал як система розташовується в деякому середовищі, яке можна розділити на два складники – фізичне середовище (географічне розташування, клімат, споживачі, партнери, конкуренти та ін.)

і абстрактне середовище (правова система, традиції і норми поведінки, рівень освіти та ін.).

Фізичне середовище в нашому разі багато в чому визначається регіональною приналежністю аграрного виробництва. Хоча й абстрактне середовище також значною мірою залежить від регіональних умов – соціальних і господарських. В умовах глобалізації дослідження ресурсного потенціалу регіональними рамками навряд чи можливе і методично доцільне.

Сама ж система ресурсного потенціалу аграрного виробництва є обмеженою, хоча й досить складною. Зазначені обмеження диктуються, насамперед, природними і соціально-демографічними умовами сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У вітчизняній та зарубіжній економічній літературі достатньо глибоко вивчалися питання управління ресурсним потенціалом. Значний науковий внесок у вивчення сучасного стану та особливостей формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інноваційного та інформаційного розвитку зробили О. Демченко, О. Жидяк, У. Петреняк, О. Згурська, Л. Кустріч [1-4] та інші науковці. Структурні характеристики ресурсного потенціалу аграрних підприємств у своїх працях розглядали І. Майданик, Ю. Гричук, О. Кононенко [5-7] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування параметрів функціонування та управління системою аграрного ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Складність, єдності процесів взаємодій досліджуваної нами системи із середовищем у теорії систем, визначається сукупністю різноманітних різнорівневих комунікацій і відповідає системній закономірності комунікативності [3], одним з аспектів реалізації якої є формування певної ієрархії систем. У нашому разі йдеться про ієрархічну структуру ресурсного потенціалу аграрного виробництва. Зокрема, можна розглядати рівні «світ – країна – регіон – район – підприємство». Слід також розгля-

дати закономірність комунікативності й у напрямі «всередину» досліджуваної системи ресурсів по відношенню до її підсистем і компонентів. Роль комунікативного складника в процесах функціонування і розвитку ресурсного потенціалу нині стрімко зростає. Це пов'язано зі згадуваними вище процесами глобалізації, зокрема зі вступом до Світової організації торгівлі [5].

Емерджентний ефект системи ресурсного потенціалу аграрного виробництва полягає у забезпеченні сприятливих умов для сталого розвитку аграрного сектору економіки регіону (країни, підприємства).

Специфіка формування, розвитку і відтворення ресурсного потенціалу аграрного виробництва полягає, крім галузевих структурних характеристик, також в особливостях управління процесами його формування, розвитку, відтворення і реалізації. Формування і використання деяких його компонент являє собою керовані процеси, іноді – некеровані або умовно керовані в силу природно-штучного характеру досліджуваної нами системи. Тобто тут слід говорити про параметри функціонування та управління системою аграрного ресурсного потенціалу як «сукупності умов, що характеризують режим роботи системи» [1], можливості та обмеження управління, зумовлені зовнішніми і внутрішніми умовами системи аграрних ресурсів. Причому ці умови істотно варіюють у просторі і часі. Частина обмежень є базовими (глобальними) – природні та соціально-демографічні. Інші не є настільки жорсткими і в певному сенсі мають локальний характер (кадри, технології, фінанси та ін.).

Основні системні аспекти формування та відтворення ресурсного потенціалу аграрного виробництва представлено на рис. 1.

Відзначимо, що ця схема може бути застосована для всіх ієрархічних рівнів аграрного виробництва – від загальнодержавного до рівня конкретного сільськогосподарського підприємства.

Управлінські впливи на систему ресурсного потенціалу аграрного виробництва на рівні дер-

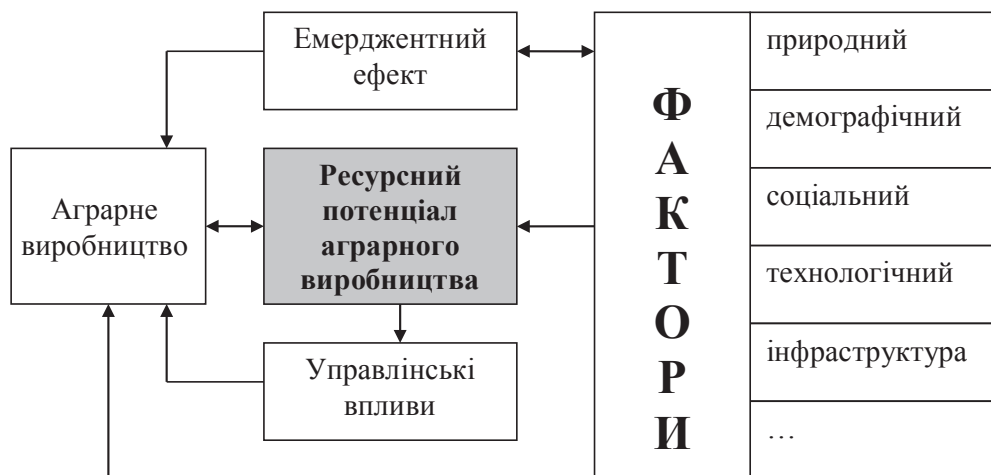

Рис. 1. Ресурсний потенціал аграрного виробництва

жави, області, району, підприємства мають, на нашу думку, три основні аспекти. Перший полягає в їх фактороутворюючому впливі. Тобто йдеться про управління за допомогою формування відповідного середовища (зовнішнього і внутрішнього). Це можна віднести і до політичного компоненту, фінансового, екологічного та до інших. Другий – власне ресурсоутворюючий. Тут слід зазначити знову, що формування не всіх чинників аграрного виробництва є керованим, наприклад природно-кліматичний фактор. Частина зазначених процесів є частково керованою, зокрема це можна віднести до земельних ресурсів в їх якісному й кількісному аспектах. І, нарешті, третій – це реалізація ресурсного потенціалу, адже навіть оптимальний ресурс марний без належного його використання. Тут ми спостерігаємо двосторонній процес: структура і масштаби виробництва задають параметри ресурсного потенціалу, а потенціал, своєю чергою, визначає можливості виробництва. Тобто мають місце відносини типу «попит – пропозиція».

У зв'язку зі складністю і багатогранністю досліджуваних об'єктів і процесів тепер розглянемо низку системних аспектів відтворення ресурсного потенціалу аграрного виробництва. Ми виходимо з того, що зазначені процеси відтворення досліджуваного ресурсу мають системний характер, спираючись на положення теорії систем, і розглянемо низку системних закономірностей стосовно нашого предмету дослідження.

Передусім слід вести мову про утворення системи ресурсів аграрного виробництва з необхідним (і можливим) емерджентним ефектом як необхідної умови сталого розвитку агропромислового комплексу. І хоча методологічні питання цілеспрямованого отримання такого заданого ефекту ще не досліджено повною мірою, на нашу думку, певною мірою можна і потрібно управляти відповідними процесами. При цьому обов'язково слід брати до уваги ту обставину, що принципово не слід виходити лише з адитивного підходу до формування системи ресурсів, а також обов'язково враховувати неоднакову пріоритетність і значимість різних видів ресурсів. До того ж і значимість, і пріоритетність можуть змінюватися в просторі й у часі. При цьому слід пам'ятати про нетривіальність завдання визначення параметрів необхідного емерджентного ефекту.

Тут, на нашу думку, слід сказати про системну закономірність повноти частин системи ресурсів. Ми маємо на увазі ті види ресурсів, без яких у принципі неможливо сільськогосподарське виробництво, такі як земля, праця, технології. Вони, по суті, формують властивість робастності системи аграрних ресурсів у цілому, тобто забезпечують її функціонування навіть за деякого ослаблення окремих елементів. Виконання цієї умови вимагає деякої функціональної надмірності і/або

надмірності зв'язків між елементами ресурсного потенціалу. Однак надмірність знижує ефективність функціонування системи, оскільки фактично «заморожує» деяку частину ресурсів, а отже, необхідний певний баланс між дотриманням вимог стійкості й ефективності системи ресурсів. Ця ситуація ускладнюється ризиковим характером аграрного виробництва.

Не слід випускати з виду ту важливу обставину, що за емерджентний ефект неминуче «стягується плата», що має вигляд утрати деяких властивостей, характерних для суб'єктів, що об'єднуються.

Наприклад, використання певних технологій у сільськогосподарському виробництві обмежує можливості використання трудового і матеріально-технічного компонентів. У силу цього необхідно враховувати, що інтеграційні процеси не повинні пригнічувати корисні властивості інтегрованих підсистем.

У сільськогосподарському виробництві властивість емерджентності його ресурсного потенціалу активно проявляється не стільки в процесах його відтворення, скільки в ході його активного ефективного використання в процесі виробництва сільгосппродукції. Саме на цій стадії підсистеми системи ресурсного потенціалу об'єднуються в єдиний організм.

Життєвий цикл ресурсного потенціалу аграрного виробництва, як і будь-якої іншої системи, але, безумовно, з урахуванням його специфіки, включає в себе такі етапи: створення, функціонування і розвиток, руйнування і/або відтворення.

Ресурсний потенціал аграрного виробництва як основного компонента містить природний складник, про зародження і формування якого в рамках даного дослідження говорити навряд чи доцільно [7]. Те ж можна сказати у цілому і про трудовий компонент. Тут доречніше вести мову про відтворювальний аспект, а не про зародження і загибель. Однак при цьому досліджуваний нами системний об'єкт як соціально-економічна система значною мірою може бути віднесений до розряду штучних систем, точніше природно-штучних. А отже, під час її формування та відтворення слід керуватися такими принципами, як: орієнтація на природні умови господарювання; соціальна відповідальність і значущість; функціональна визначеність; вдосконалення структури і процесів; облік чинників зовнішнього середовища; ефективність функціонування; постійний аналіз стану і тенденцій розвитку для забезпечення превентивного характеру управління.

Ефективна реалізація та розвиток ресурсного потенціалу аграрного виробництва нерозривно пов'язані з функціонуванням і розвитком АПК [4]. Ця обставина не тільки визначає її цільове призначення та основні параметри, а й динамічні характеристики. А отже, необхідні регулярний аудит ресурсного потенціалу в цілому та його основних

компонент, коригування цілей і забезпечення реалізації його функціонального призначення, адекватні безперервно мінливим умовам і вимогам [6].

З огляду на соціально-економічну значимість сільськогосподарського виробництва для життєзабезпечення соціуму, у досліджуваній нами системи мова не може йти про загибель, а лише про її відтвореність. Водночас обов'язково слід брати до уваги ознаки деградації системи: неадекватність вимогам виробництва і змін зовнішнього середовища, ослаблення і/або руйнування зв'язків між елементами системи і зниження її керованості. До цього призводить комплекс різноманітних причин, до числа яких слід віднести нехтування законами формування функцій і структури системи, неправильне управління, зовнішні впливи, недостатня гнучкість системи, збої або відсутність зворотних зв'язків, невідповідність витрат і результатів та ін. Моніторинг відповідних процесів і чинників, що їх утворюють, є необхідною умовою розвитку ресурсного потенціалу аграрного виробництва.

Відтворення ресурсного потенціалу аграрного виробництва регіону має органічний цілісний характер, що пояснюється його безпосередньою інтегрованістю до природного середовища. Властивість цілісності проявляється в тому, що дії або зміни в одній або декількох компонентах неминуче відбиваються тією чи іншою мірою й на стані інших компонент. Це вказує на особливу значущість структурних характеристик ресурсного потенціалу аграрного виробництва [2].

Йдеться про розширене відтворення, що диктується необхідністю розвитку вітчизняного агропромислового комплексу в умовах жорсткої конкурентної боротьби на агропродовольчих ринках і за умови соціально-економічної глобалізації.

Відтворювальні процеси повинні бути зумовлені комплексом таких дій:

- оцінка стану системи – визначаються кількісні і структурні невідповідності цільовим характеристикам, виявляються їх причини, визначаються напрями відтворювальної діяльності з урахуванням усунення виявленої асиметрії;
- розроблення плану відтворення ресурсного потенціалу;
- розроблення заходів щодо забезпечення й управління відтворювальними процесами;
- забезпечення контролю відтворювальної діяльності.

Ресурсний потенціал аграрного виробництва має органічно йому властивий циклічний характер відтворення, значною мірою зумовлений природними чинниками. У зв'язку із цим слід згадати сезонні відтворювальні процеси. Тому й наведена послідовність дій також повинна мати циклічну організацію.

Важливою методичною і практичною обставиною є розходження темпів процесів відтворення різних компонент ресурсного потенціалу аграрного

виробництва. І щоб ці розбіжності не призводили до неприпустимих системних протиріч і проблем, потрібен їх ефективний облік із використанням прогностичних методів у ході проведення системного аналізу стану і тенденцій розвитку досліджуваного ресурсного потенціалу.

З огляду на викладене вище, можна відзначити, що необхідна науково зумовлена структурна визначеність ресурсного потенціалу аграрного виробництва: склад і просторове розміщення елементів, характер зв'язку між ними, рухливість елементів, їх резерв і взаємозамінність. Важлива відповідність структури її функціональним призначенням з обов'язковим урахуванням просторових і часових характеристик як у контексті сільськогосподарського виробничого циклу, так і для більш тривалих часових проміжків. При цьому обов'язково слід ураховувати в динаміці системну закономірність цілісності (внутрішньої єдності) системи, коли зміна одного ресурсного компонента впливає й на інші. Так, наприклад, розміри і характеристики земельних угідь визначають й інші необхідні ресурсні характеристики аграрного виробництва. Причому структурні показники повинні своєчасно актуалізуватися відповідно до умов, що змінюють господарську діяльність.

Питання управління процесами формування, розвитку і реалізації ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва слід розглядати в контексті ентропійних закономірностей – зростання й убування ентропії або негентропії в системі аграрних ресурсів, оскільки вони визначають керованість системи, її стан і здатність до розвитку. По суті, йдеться про знаходження балансу між регламентацією і свободою дій в організації і реалізації процесів формування та відтворення ресурсного потенціалу аграрного виробництва. Причому тут слід мати на увазі два основних аспекти – антропогенний і природний, точніше ті, що частково піддаються і не піддаються впливу людини.

Зазначимо також на такі моменти, пов'язані з негентропійними тенденціями. Управління ресурсним потенціалом є необхідною умовою ефективності його використання. Особливо слід відзначити його структурні і кількісні характеристики, що визначають рівень соціально-економічної ефективності потенціалу. Водночас процеси розвитку економіки несумісні з жорсткою регламентацією. Це означає необхідність урахування ентропійних тенденцій. До цього слід додати ентропійний вплив зовнішнього середовища, особливо природно-кліматичний. Такий стан обмежує регуляторні можливості у формуванні та реалізації аграрного ресурсного потенціалу. Водночас це анітрохи не означає відмову або марність управління відповідними процесами.

Надзвичайно важливо взяти до уваги й принцип компенсації ентропії – зменшення ентропії

в одній частині системи ресурсного потенціалу відбувається за рахунок її збільшення в інших. Так, зокрема, збільшення технічної оснащеності виробництва призводить до необхідності змін його кадрового складника, що призводять до деяких соціальних флуктуацій в аграрній сфері.

До того ж, ґрунтуючись на закономірності збільшення ступеня ідеальності систем, треба розуміти прагнення до зменшення кількісних ресурсних характеристик системи за збереження значень параметрів її функціонування. Однак цей принцип треба сприймати, на нашу думку, з обов'язковим урахуванням принципу компенсації ентропії і системної закономірності еквівіальності.

Адже навіть за максимально ефективного використання ресурсів їхні кількісні і структурні характеристики повинні бути адекватними можливостям і завданням аграрного виробництва.

Тут також необхідно вказати на прояви принципу Ле-Шательє [3], згідно з яким за зовнішнього впливу на систему, який порушує її рівновагу, виникають реактивні процеси, які протидіють цьому обуренню, що нейтралізують його. Цей принцип пов'язаний із механізмом гомеостазису системи. Він дуже важливий, ураховуючи роль аграрного виробництва для соціуму як із погляду його життєзабезпечення і продовольчої безпеки, так і забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності вітчизняної аграрної економіки в умовах глобалізації, підвищення ролі агропродовольчих ринків.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, управління формуванням, розвитком і реалізацією аграрного ресурсного потенціалу – це постійне визначення та підтримання необхідного балансу між прогресуючою систематизацією та прогресуючою факторизацією його підсистем. Прихильність лише одній із цих тенденцій свідомо деструктивна. З одного боку, відповідні процеси потребують управління, а з іншого – без певної свободи дій немає належної гнучкості і стійкості. До того ж, як уже згадувалося, можливості управління природним складником аграрного ресурсного потенціалу має природні обмеження, що визначають обмежувальні умови і для інших компонент ресурсного потенціалу аграрного виробництва.

Важливою обставиною є прояв закономірності нерівномірного розвитку різних компонент досліджуваного ресурсного потенціалу. Слід мати на увазі й об'єктивні, й суб'єктивні передумови. Тому тут проявляється і їх якісна неоднорідність, і різна керованість, і відтворюваність, і неоднакова інерційність, і соціальна значимість. Не слід скидати з рахунків і певний консерватизм сільськогосподарського виробництва. А отже, слід ураховувати принцип «найбільш слабких місць» на всіх рівнях аграрної економіки – «де тонко, там і рветься». У зв'язку із цим треба згадати і про «закони необхідної різноманітності» в управлінні ресурсним потенціалом.

Дуже важливою системною властивістю є наявність певного ізоморфізму й ізофункціоналізму в ієрархічній структурі аграрного ресурсного потенціалу. Хоча тут треба обов'язково враховувати регіональну специфіку сільськогосподарського виробництва. Проте ця закономірність зумовлює ієрархічність системи ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва, що є наслідком ієрархічної структури аграрних економічних систем. А це призводить до висновку, що викладені в даній статті положення можуть застосовуватися не тільки на макро- і мезорівні, а й у багатьох випадках і на мікрорівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Демченко О. Трансформація ресурсного потенціалу в умовах інноваційного розвитку аграрної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1(5). С. 136-141.
2. Жидяк О., Петреняк У. Економічний потенціал підприємств аграрної сфери: особливості його структуризації. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 38. С. 424-430.
3. Згурська О.М. Особливості формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інформаційного суспільства. *Економіка та суспільство*. 2016. № 7. С. 329-334. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/56.pdf. (дата звернення: 23.05.2019).
4. Кустріч Л.О. Сучасний стан системи управління ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 40-44. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/9.pdf (дата звернення: 23.05.2019).
5. Майданик І.С. Структурно-динамічна характеристика ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 179-184. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/36.pdf> (дата звернення: 24.05.2019).
6. Гринчук Ю.С. Формування організаційно-економічного механізму виробничо-ресурсного потенціалу аграрних підприємств. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 21. № 2. С. 245-250.
7. Кононенко О.М. Природно-ресурсний потенціал аграрної сфери України та його охорона. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 34-43.

REFERENCES:

1. Demchenko O. (2016) Transformaciya resursnogo potencialu v umovah innovaciynono rozvytku agrarnoi ekonomiky [Transformation of resource potential in conditions of innovative development of agrarian economy]. *Problemy ta perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya* [Problems and prospects of economy and management], vol. 1(5), pp. 136-141.
2. Gydyak O., Petrenyak U. (2014) Ekonomichnyi potencial pidpryemstv agrarnoi sfery osoblyvosti yogo strukturyzatsii [Economic potential of enterprises in the agrarian sector: features of its structuring]. *Effektyvnist dergavnogo upravlinnya* [Effectiveness of public administration], vol. 38, pp. 424-430.

3. Zgurska O.M. (2016) Osoblyvosti formyvannya resursnogo potencialu agrarnykh pidpryemstv v umovah informacijnogo suspilstva [Features of the formation of resource potential of agrarian enterprises in the conditions of the information society]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economics and Society] (electronic journal), vol. 7, pp. 329-334. Available: http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/56.pdf. (accessed 23 May 2019).

4. Kustrich L.O. (2018) Suchasnyi stan systemy upravlinnya resursnym potencialom silskogospodarskykh pidpryemstv [Modern state of the management system of resource potential of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and the state], (electronic journal), vol. 1, pp. 40-44. Available: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2018/9.pdf. (accessed 23 May 2019).

5. Maidanyk I.S. (2017) Strukturno-dynamična harakterystyka resursnogo potencialu agrarnogo sektoru ekonomiky Ukrainy [Structural and Dynamic Char-

acteristics of the Resource Potential of the Agrarian Sector of the Ukrainian Economy]. *Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky* [Global and national problems of the economy], (electronic journal), vol. 20, pp. 179-184. Available: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/36.pdf> (accessed 24 May 2019).

6. Grynchuk Y.S. (2016) Formuvannya organizaciyno-ekonomichnogo mehanizmu vyrobnycho-resursnogo potencialu agrarnykh pidpryemstv. [Formation of organizational and economic mechanism of production-resource potential of agrarian enterprises.]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis]. Vol. 21 (2), pp. 245-250.

7. Kononenko O.M. (2017) Pryrodno-resursnyi potencial agrarnoi sfery Ukrainy ta yogo ohorona. [Natural resource potential of the agrarian sector of Ukraine and its protection.]. *Ekonomika APK* [Economy of agro-industrial complex]. Vol. 12, pp. 34-43.

Lysenko Veronika

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Management
Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

Khloponina-Hnatenko Olha

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Business, Trade and Stock Exchanges
Kharkiv National Technical University Agriculture named after P. Vasylenko

Pliushko Artem

Student
Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

PARAMETERS OF FUNCTIONING AND MANAGEMENT OF AGRICULTURAL RESOURCE POTENTIAL SYSTEM

The purpose of the article. The purpose of the article is to justify the parameters of functioning and management of the system of agrarian resource potential

Methodology. The theoretical and methodological basis of the work is a dialectical method of cognition, a systematic approach to the study of the parameters of fundamentation and management of the system of agrarian resource potential. The methodological basis was also the scientific works of the leading Ukrainian scientists on the development of resource potential of agrarian enterprises.

Results. Management of the formation, development and implementation of agrarian resource potential is a constant determination and maintenance of the necessary balance between progressive systematization and the progressive factorization of its subsystems. The attachment of only one of these tendencies is knowingly destructive. On the one hand, the corresponding processes require management, and on the other hand, without proper freedom of action, there is no proper flexibility and stability. In addition, as already mentioned, the possibility of managing the natural component of agricultural resource potential has natural constraints that determine the restrictive conditions and for other components of the agricultural potential of agricultural production.

An important fact is the manifestation of the patterns of uneven development of various components of the investigated resource potential. It should be borne in mind both objective and subjective prerequisites. Therefore, their qualitative heterogeneity, and different controllability, and reproducibility, and unequal inertia, and social significance are manifested here. It should not be discounted and certain conservatism of agricultural production. In this regard, we must mention the "laws of the necessary diversity" in the management of resource potential.

A very important systemic property is the presence of a certain isomorphism and isofunctionalism in the hierarchical structure of agrarian resource potential. Although here it is necessary to take into account the regional specificity of agricultural production. However, this pattern determines the hierarchy of the system of resource potential of agricultural production, which is a consequence of the hierarchical structure of agrarian economic systems. And this leads to the conclusion that the provisions set out in this article can be applied not only on the macro and meso-levels, but in many cases and at the micro level.

Practical implications. Necessary scientifically determined structural determinacy of the resource potential of agrarian production - the composition and spatial arrangement of elements, the nature of the connection between them, the mobility of elements, their reserve and interchangeability. An important conformance of the structure to its functional purpose, with due consideration of spatial and temporal characteristics, both in the context of the agricultural production cycle, and for longer time intervals. At the same time, it is imperative to take into account the dynamics of the systemic pattern of integrity (internal unity) of the system – when the change of one resource component affects others. For example, the size and characteristics of land are determined by other necessary resource characteristics of agricultural production. Moreover, structural indicators should be updated in a timely manner in accordance with conditions that change the economic activity.

Value/originality. In agricultural production, the property of the emergence of its resource potential is actively manifested not so much in the processes of its reproduction, but how much during its active and effective use in the production of agricultural products. It is at this stage that the subsystems of the resource potential system are united into a whole organism.